

Onkochirurg doc. MUDr. Zdeněk Pačovský, CSc., zemřel

Začátkem srpna 2011 nás opustil ve věku 71 let docent Zdeněk Pačovský, výrazná osobnost brněnské a moravské klinické onkologie a onkochirurgie. Vystudoval medicínu v Brně a už jako medik fiškusoval na I. chirurgické klinice Fakultní nemocnice u sv. Anny, kde ho ovlivnily známé osobnosti brněnské chirurgie. Své učitele celý život ctil a rád a často na ně vzpomínal. Po promoci začal chirurgickou praxi nucenou umístěnkou na východě Moravy, brzy se však vrátil do Brna a celá jeho profesní kariéra byla již spojena s budováním onkochirurgie v Onkologickém ústavu na Žlutém kopci, od roku 1976 fungujícím jako Výzkumný ústav klinické a experimentální onkologie a po roce 1990 známém jako Masarykův onkologický ústav. Byl zprvu samostatně pracujícím chirurgem, pak dlouho zástupcem primáře a řadu let také vedoucím chirurgického oddělení. Zažil celou genezi přeměn onkologie v Brně a na Moravě a velmi významně přispěl k formování onkochirurgie jako chirurgické specializace a nezbytné základní modality onkologické léčby, která již tehdy obtížně překonávala ideovou dominanci konzervativní a paliativní onkologické péče. Docentu Pačovskému bylo dávno zřejmé to, co mnohým našim kormidelníkům není jasné dosud, totiž že snižování úmrtnosti na solidní zhoubné nádory i ekonomizace léčebných nákladů jsou možné pouze preventivněji pojatou diagnostikou a včasným chirurgickým odstraněním nádoru. Již v sedmdesátých letech zaváděl a propracoval pro praxi operace, o nichž bylo tehdy jen malé chirurgické povědomí a byly prováděny nejednotně nebo nestandardně. Šlo zejména o výkony pro uzlinové metastázy karcinomu prsu a maligního melanomu, tedy o radikální disekce axilárních, ileoinguinálních a krčních lymfatických uzlin. U známého urologa profesora Zvary v Bratislavě se rychle naučil a do praxe k nám pak přenesl také

radikální retroperitoneální lymfadenektomie, prováděné tehdy v ústavu hlavně pro metastazující nádory varlat chirurgy. Je nutné si uvědomit, že se všemi těmito operacemi přicházel docent Pačovský v době omezených diagnostických možností, nižší informovanosti veřejnosti a v počátcích chemoterapie, která byla málo účinná. Proto uvykl operacím nádorů podstatně rozsáhlejších, než vídáme nyní, což vyžadovalo také více chirurgického umu, odvahy a erudice. Docent Pačovský od počátku chápal a prosazoval potřebu komplexní onkologické péče, a to nejlépe na specializovaných a všestranně k tomu vybavených pracovištích. Byl nadšeným a oblíbeným spolupracovníkem radiologů, patologů, gynekologů, radioterapeutů a chemoterapeutů a projevoval upřímnou radost z práce multidisciplinárních týmů. Byl nabit energií a humorem, jeho znělý hlas se rozléhal po odděleních, ambulancích a operačních sálech ještě dříve, než sám dorazil. S docentem Pačovským nebyla atmosféra na operačních sálech nikdy nudná nebo ospalá. Své práci a pacientům se věnoval s maximálním nasazením. Živou a hlasitou dikcí byl znám i na odborných seminářích a konferencích,

stejně jako při výuce mediků a mladších kolegů.

Boj s rakovinou byl pro docenta Pačovského celoživotním údělem. S rakovinou svých pacientů převážně vítězil, protože uměl docenit a zhodnocovat přínos časně diagnózy i správně indikované a bezpečně provedené operace. V boji se svým prvním závažným nádorovým onemocněním před pětadvaceti lety zvítězil také, protože bylo zachyceno poměrně včas. Brzy po nesnadné léčbě se vrátil ke své každodenní chirurgické práci a dále rozdával nemocným optimismus a naději, již obohacenější také o osobní zkušenost. V boji se svým druhým nádorovým onemocněním nyní podlehl, protože už bylo pokročilejší. Jako by i svým osudem podtrhl memento onkologie, že její budoucnost není v nákladných léčích, nýbrž v dobře organizované preventivní diagnostice a časně lokální terapii. Jednou to své utkání s rakovinou vyhrál. Podruhé prohrál. Stále ještě příliš brzy. Nicméně uhrál aspoň remízu, vyhrál ono čtvrtstoletí života pro sebe, své blízké i své pacienty, a byl tedy úspěšnější, než byli mnozí nebo než budeme my ostatní, pozůstalí a teprve čekající.

Milý Zdenku, když jsme se pár týdnů před Tvým odchodem setkali, bylo nám oběma o vývoji Tvého onemocnění už jasno. Tak jsme raději jen nuceně vtipkovali a hovořili o dětech a dovolených. Nehodilo se loučit ani Ti poděkovat, a tedy tak činím až nyní, když už nejsi. Děkuji Ti za mnohé, cos mě naučil a za tisíce hodin společně strávených na operačním sále. Byly to hezké časy, přinesly užitek mnohým. Byl jsi lékařem z doby, kdy medicína více patřila nemocným a zdravotníkům, kdy jsme i v relativním nedostatku cítili přebytek svého zájmu a motivace pomáhat a zlepšovat. Nejsem si jist, zda současný přebytek naopak netrpí nedostatkem právě toho, na čem má medicíně záležet především a na

čem záleželo i Tobě. Na pacientech, na odborné práci, na oboru, na spolupracovnících, na vztazích. V medicíně bylo možná tehdy méně zbytečného a zbytného, bylo méně nadbytečných, zbytných a parazitujících. Tys patřil po celý život k nezbytným, a proto jsi přestal na své finální štaci ve fakultní nemocnici operovat, až Tě k tomu donutilo druhé osobní setkání s rakovinou. Možná si všichni závěr své profesní kariéry představujeme jinak, lépe, jako proces méně klikatý a bohatší na uznání. Ale věř, že toto uznání a respekt k Tobě v nás, Tvých bývalých spolupracovnících a přátelích, bylo a zůstává, jen jsme je, asi zajati dobou, neuměli včas a dostatečně vyjadřovat. Jsi zase kousek vpředu před námi jako

v dobách, kdy jsi zaváděl nové operace a viděl v onkologii dále než mnozí Tvoji tehdejší i pozdější nadřízení. Ale neboj se, onkologii neúctyhodnými rozebrat a zvládnout nenecháme, chirurgii z klinické onkologie vytěsnit nedáme a nástavbové atestace z onkochirurgie, jak sis už kdysi dávno přál, teď po letech snažení konečně zavedeme. Naplníme tím také Tvůj odkaz dříve, než Tě začneme postupně dohánět. Čest Tvé památce!

prof. MUDr. Jan Žaloudík, CSc., Honza
doc. MUDr. Vuk Fait, CSc.,
MUDr. Vojtech Chrenko, CSc.
MUDr. Oldřich Coufal, Ph.D.